

מתוך: ראיון עם צ'ארלס אולסון. (1969)

מראיין: ג'רארד מלנגה

מראיין: מדוע בחרת בשירה כמדיום ליצירה אמנותית?

אולסון: אני חושב שעשיתי חתיכת טעות. זה הווידוי הראשון שלי. השני הוא – שלא באמת היה לי משהו אחר לעשות. כלומר, אפילו לא היה לי מספיק דמיון כדי לחשוב על משהו אחר לעשות. הייתי אמור ללמוד ב'הולי קרוס' כיוון שרציתי לשחק בייסבול. ואכן שיחקתי. רק משום כך רציתי ללכת ל'הולי קרוס'. לא היה לזה שום קשר ללימודי כמורה.

מראיין: האם השירה מכוננת את תכלית קיומך?

אולסון: כמובן שאינני חי למען השירה; אני חי רחוק יותר מכל אדם. ולנצח ולמה לא. משום שזה הדבר היחיד. אך מה אתה עושה בינתיים? אז מה אתה עושה עם שאר הזמן? זה הכל. אמרתי שאני מבטיח להיות עד-דאיה. אבל, כלומר, אני לא כל הזמן יכול.

מראיין: האם תאמר שככל שאתה מיטיב להבין את מה שאתה עושה בכתיבתך, כך משתבחות התוצאות?

אולסון: ובכן, זה אחד מאותם דברים אשר לחלוטין ובצורה מרירה אינם מעניינים אותך שאתה אפילו לא יכול לחיות. איכשהו זה כל כך מעניין שאתה לא יכול אפילו לדמיין. זה כלום ושום דבר, אבל זה שובר לך את הלב. זה הכל. זה לא אומר דבר. אתה זוכר את הנשר? החוואי ג'ונס מגביה עוף שעה שהוא נאחז באחד מטופריו של הנשר והוא אומר – לא תדפוק אותי, נכון? זהו אחד מהרגעים הגדולים בשירה האמריקאית. למעשה. זהו הרגע הגדול ביותר בשירה האמריקאית. התברכנו.

מראיין: האם הוראתו של עזרא פאונד משליכה על האופן בו שיריך לובשים צורה על הדף?

אולסון : המאסטרים שלי בהחלט קשורים לעניין. אל תבגוד בבלון שלך. כלומר – פשוטו כמשמעו – כמו טיול סביב הירח – של ז'ול וורן – אני קורא את הטיול... זה לגמרי בר-ישום בימינו.

מראיין : מה בדבר יחידות השורה וההזחות בשיריך, במיוחד ב"שירי מקסימוס"? האם הם לובשים את צורתם הוויזואלית לפני שאתה מניח אותם על הדף באמצעות מכונת הכתיבה?

אולסון : ואוו, לו רק ידעתי שעשיתי את זה. זה היה נפלא. האומנם עשיתי? תודה לך. אני קורא את היצירה הזאת של ג'רמי פריין והוא אומר הכל נכון, מדויק, אני יושב כאן וחושב – האם אין זה נורא עד שמישהו אומר לך. אפילו לא ידעתי שאני שעשיתי את זה למרות שהוא טוען כך. אני יודע שעשיתי את מה שהוא אומר שעשיתי. האם זה נפלא? עצוב...

מראיין : האם נכון יהיה לומר שהשימוש שלך בקיצורי מילים ובראשי תיבות נגזר מן הכלי אשר שימש את פאונד בחלקים מהקאנטוס?

אולסון : הלוואי שלא הייתי עושה את הדברים הארוכים האלה... כל הדברים האלה לא כאלו מעניינים וזהו חוסר תשומת הלב הגדול ביותר כאשר תופשים את סימן השירות כחבילה כולה. אני חושב שהכתיבה הגיעה למצב של AT&T [חברת הטלפון והטלגרף האמריקנית] או לתחביר של 'וסטרן יוניון'.

מראיין : מה ההבדל בין טכניקת הציטוט של פאונד ושלך?

אולסון : אם לומר לך את האמת, אני חושב שפאונד ואליוט חיפשו משהו שונה למדי ממה שאנחנו, שהגענו קצת אחר כך, מחפשים... כל מה שחשוב הוא שהדבר יהיה הדבר של הדבר – דבר נעים שהוא כמו הנהר עבור נמר הנהר. לומר זאת באמצעות שפה זה קשה ביותר.

מראיין : כן... התואיל להגדיר את טבעה של ההשפעה?

אולסון : שאנחנו מושפעים, נכון? כן... זה נשמע יותר מדי כמו אפוריזם.

מראיין: נאמר שתפגוש משורר צעיר שהשפעתך ניכרת בשיריו ...

אולסון: זה תיכף ומיד טהור או מושלם כקיומו של משהו חדש ובום, בום, וואנג, דונג, זיפ, טודל, דידו, וכו'. יש לך אש? אין לי אש. עלי להשיב שאינך עוזר לאנשים. אתה לא עוזר לאנשים המסכנים בשירים שלך. אני חושש שמא אעליב אותך. כל חיי אני מנסה לעזור לאנשים – זו הייתה הבעיה. חוש האחריות שלי. אחרת אני אדם חופשי, זו בעיה גדולה נוסח המאה השמונה עשרה. אני לגמרי מנסה לטפס על שני הקירות במקביל.

מראיין: האם היית אומר שהבלאק מאונטין ריוויו סייע בידך לעצב את רעיונותיך באשר לשירה הפרויקטיבית לכדי שיטה?

אולסון: כתבתי את זה זמן רב לפני הרוויו – ארבע שנים לפני שהופיע הגיליון הראשון.

מראיין: מהם ההבדלים הבסיסים בין השירה הפרויקטיבית ובין התנועה האובייקטיביסטית שייסד המשורר האמריקאי לואיס זוקופסקי?

אולסון: אתה רוצה שאחנך אותך? זה כמו העניין שהזכרתי קודם לכן על כך שראינו אותי לטלוויזיה של טורונטו והקריין פותח בשאלה "מר אולסון, מה דעתך על אימג'יזם?" ואני אמרתי "מה?", כלומר, זה אותו סוג של שאלות...

מראיין: האם אי פעם מצאת את עצמך נאבק ברעיונות שקיימים בשיר מבלי שהצלחת למצוא נתיב לרעיונות חדשים?

אולסון: לא, כמו שאמרתי ב"שירי מקסימוס", לא ידעתי שיש בכלל רעיונות. שאל אותי שאלה אחרת, תיכף ומיד, באותו עניין.

מראיין: האם אתה סבור שמילה אחת חדשה שצצה במוח משנה את כל התמונה, ושאתה מחויב לבנות את השיר מחדש?

אולסון : אני אכן סבור שזה לגמרי נכון – ברגע שאני מתחיל שיר. אבל אתה יודע, אני קצת כמו פלוטארכוס, או מישהו... השיר עבורי אינו אלא הצליל הראשון שנתפש במודאליות של הקיום. אם אתה רוצה לדבר על אקטואליות, בוא נדבר על אקטואליות. וזה נפל על כולנו כמו אבדון. אך זה נפל מלמעלה... אינך יכול לעשות דבר, מילולית. נכון? זו, אני סבור, אחת מן האפשרויות הקיימות של ההווה... עכשיו זו מלחמת וייטנאם. קולט? אתה איתי? זה היה נפלא. לשחק תופסת, אם יורשה לי לומר זאת – ועוד עם קהל אירופאי. אבל אני מתכוון לתופסת – שיחקנו תופסת. והוא חתיכת תופס. כל החרא היהודי הזה של הברונקס. לא בגלל שזה יהודי. זה היהודי המאוחר הזה, הספרות המאוחרת של מזרח ברונקס שעבור גיאולוג היא פשוט בלתי מעניינת. גיאולוג גיאוכרונולוגיסט. מכונות העולם – זה מה שיש להם עכשיו. מכונות העולם. מתי הממשל יחדל להיות מטורד לכולם.

מראיין : האם אובייקטיביות וישירות הם עקרונות משמעותיים עבור שירתך?

אולסון : לא נראה לי. נראה לי שבדיוק ההפך – שאני הבן זונה הכי ממוזרי, א-אובייקטיבי, קר-רוח, פלורל-סובייקטיבי, בצד הזה של הכדור. למעשה, אני יכול להתוודות עכשיו על הכל.

מראיין : תוכל להסביר –

אולסון : הוא קורא לי לחזור. באמת, יכולתי לסיים את זה בשבעה בתים – לא בשבעה בתים אבל בשבע מקהלות. יש לנו רק סוסים מפוזים, סוסים מזמרים, סוסים מהלכים. זה כמו הבחור שצילם את הראש, הראשוני, הפרימיטיבי. ראית את התמונות שלו של פיל הולך בשדה – אתה יודע על מי אני מדבר? אני מוכרח להתבונן בזה שוב.

מראיין : האם אתה מרגיש שתצליח לכתוב את מה שאתה רוצה?

אולסון: מה? כלומר, אני כבר זקן מכדי להגיע לשלב הזה, ועכשיו עלי לעשות משהו חדש. משהו שלא שמעו עליו. בזבזתי את הזמן שלי, לא הפקתי ממנו רווח, בזבזתי אותו, פספסתי אותו. אז עכשיו אני חייב, מה אתה שואל אותי? אין לי זמן. על מה אתה מדבר? תקרא את השאלה שוב.

מראיין: האם אתה מרגיש שכשיגיע הזמן לכתוב את מה שאתה רוצה לכתוב, לבטח תדע מה זה?

אולסון: הו, ואוו, אני מבין, זה כמו בבית ספר. הנחיה. אני חושב שזה כמו הנחיה. זה בשלושה חלקים – בערך – כמו ההתחלה, האמצע והסוף. זה השיח הזה, שאלת תחביר, אם יורשה לי לומר. זה הרוע בהתגלמותו ואתה יודע את זה. כאילו, כמה פעמים זה קרה. זו הפעם הראשונה במטבח שלי שיצא לנו לשבת כאן. מה לעזאזל יוצא לנו מזה?

מראיין: כיצד משורר לומד להרגיש, אם הוא חי כל כך הרבה בתוך הראש שלו?

אולסון: הו, בן אדם. זה הקש ששבר את גב הגמל. אני מקווה שאתה מייצג את פרקליטו של השטן. כל השאלות האלו מלאות בטעויות הרגילות ואין בהן אף אחת מהרלוונטיות. כלומר, אם יש משהו שעשיתי שהוא מעניין אז הוא מוכרח להיות מעניין. אחרת זה בזבוז של זמן. השאלה הזאת – שאלות באופן כללי – היא כמו של השדרן הקנדי ששאל אותי ב-1963 מה אני חושב על האימג'זם בספרות ב-1913, כן? קראתי על זה רק אתמול בלילה. אני לא מתכוון לקפוץ לעניין אחר, אבל, כלומר, אנחנו יכולים לחזור על השאלה הזאת מיליון פעם או משהו. זו מעיין שאלת קטשופ, מיץ עגבניות, חברת הבנות של ארצות הברית.

מראיין: כיצד משורר יכול לדעת האם הוא כונן לעצמו משהו שיקדם אותו בעבודתו?

אולסון: לא יודע. אמונה, שכנוע עצמי, ניסיון... כל מה שחי בבריאה הוא הרגע בו אתה יודע מה אתה מרגיש או עושה.

מראיין : האם יש דמיון באופן בו פאונד ואתה רואים את ההיסטוריה ?

אולסון : כלל וכלל לא. עמדותיו של עזרא נוטות ; שלי החלטיות. אני אוהב את עזרא על כל הארגזים שהוא שמר. הוא אמן-קאנטו של ממש. לא הייתי מסוגל לכתוב קאנטו גם אם הייתי יושב ומנסה בכוונה. העניין שלי אינו בקאנטוס. כי אם בפוזיציה אחרת של שיר, שמחובר למצב ולפיכך קשור באקטואליות מוחלטת. השיר זמני לגמרי.

מראיין : האם ניתן לומר שהכללתך את הנושא הכלכלי ב"שירי מקסימוס" היא בעצם תחייה של אותו ניסיון המצוי בקאנטוס ?

אולסון : מר פאונד, נדמה לי, הגיע ממשפחה שהיו לה די אמצעים כדי לקחת את עזרא אל מעבר לאוקיינוס האטלנטי. אז ככה שהיה לו היתרון

צ'ארלס אולסון, 1945

של מצב אירופאי. אני נולדתי בדרום וורצ'סטר. זה דבר חשוב מאוד. בסוף נשבר לי הזין מעזרא שלא שם זין על ד"ר ויליאמס כי היה בו איזה חלק יהודי – בערך 1/17, 1/7, 1/4, 1/8, 1/9, 1/18, 1/16 . . .

מראיין : האם תערוך הבחנה מסוימת בין משוררים שאתה יכול לחקות ובין משוררים שניתן ללמוד מהם ?

אולסון : אוי ואבוי, כאילו תלמד משהו... שכחתי איך זה נשמע. וואו! כאילו, תבזיק בי שוב, מה היה הסימן ?

מראיין : האם תערוך הבחנה מסוימת...

אולסון : כן, כן. כן.

מראיין :...בין משוררים שאתה עצמך יכול לחקות...

אולסון : כן. כן. כן.

מראיין :...שכל אחד יכול לחקות ובין משוררים שניתן ללמוד מהם ?

אולסון : זה לא כל השאלה. המשכת.

מראיין : לא, לא, לא המשכת.

אולסון : תחזור שוב על השאלה הזאת ששאלת אותי עכשיו.

מראיין : האם תערוך הבחנה מסוימת בין משוררים שאתה עצמך או כל אחד אחר יכול לחקות ובין משוררים שניתן ללמוד מהם ?

אולסון : זה מה שאמרת? זה יותר מדי. זה חתיכת מעניין. יש לך את התשובה, הייתה לך את התשובה. אבא פאונד, זה היה יפה, אבי. זה יותר מדי. יפה.

מראיין : האם אחת הדרכים בהן שירה עכשווית ניסתה להימלט מן הרטורי, האבסטרקטי, מהטפת המוסר – הייתה לרכז את תשומת ליבה באובייקטים טריוויאליים או מקריים או יומיומיים ?

אולסון: אני חושב שאתה סוכן של כוח זר. סדרת שאלות שאפילו האפ.בי.אי... מעולם בחיי, בבית המשפט או בחשאי, לא פגשתי בשאלות שכאלה! מי כתב את זה, אתה? אם כן, צא מהבית שלי! אם לא, אז בבקשה, תסגיר את שם המחבר. מר מלנקה. סיניור מלנקה, אני אחשוף אותך למדינתך.

(מאנגלית: יהודה ויזן)